

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کرانه‌ی پند

در پرتو چهل تمثیل از دعا‌های صحیفه‌ی سجادیه

نویسندگان

محمد مهدی دانش پژوه - وحید مشایخی راد

۱۳۹۰

سرشناسه: مشایخی راد، وحید، ۱۳۶۸، گردآورنده
 عنوان قراردادی: صحیفه سجادیه، برگزیده، شرح
 عنوان و نام پدیدآور: کرانه‌ی پند: در پرتو چهل تمثیل از دعاهای صحیفه‌ی سجادیه/
 نویسندگان محمدمهدی دانش‌پژوه، وحید مشایخی راد.
 مشخصات نشر: تهران: لوح نفیس، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری: چهارده، ۱۲۶ ص؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ م.م.
 شابک: ۶-۰۰-۹۲۴۳۰-۹۷۸-۳۰۰۰۰ ریال.
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.
 یادداشت: کتابخانه.
 عنوان دیگر: در پرتو چهل تمثیل از دعاهای صحیفه‌ی سجادیه.
 موضوع: علی بن حسین (ع)، امام چهارم، ۳۸-۹۴ ق، صحیفه سجادیه -- نقد و تفسیر
 موضوع: دعاها
 شناسه افزوده: دانش‌پژوه، محمدمهدی، ۱۳۶۸، گردآورنده
 شناسه افزوده: علی بن حسین (ع)، امام چهارم، ۳۸-۹۴ ق، صحیفه سجادیه، برگزیده، شرح
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۰ ۳۰۴۲۳۷ ۳۰۴۲۳۷/۱/۶۸ BP
 رده‌بندی دیویی: ۲۹۷۵۵۷۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۲۹۶۰۴

انتشارات لوح نفیس

خیابان شریعتی، خیابان شهید کلامدوز، بالای از چهارراه قنات، کوی حسینیه، بن‌بست دوم
 سمت راست، پلاک ۱۱، طبقه دوم؛ تلفن: ۲۲۷۶۸۴۱۰ - ۰۹۱۲۲۹۵۵۱۳۵
 Email: tohenafis@gmail.com

کرانه‌ی پند (در پرتو چهل تمثیل از دعاهای صحیفه‌ی سجادیه)

نویسندگان: محمدمهدی دانش‌پژوه و وحید مشایخی راد
 چاپ اول: ۱۳۹۰
 ویراستار: فرزانه کریمی
 حروفچینی و صفحه‌آرایی: فاطمه بابائی
 چاپ: شعبانی
 صحافی: البرز
 شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
 شابک: ۶-۰۰-۹۲۴۳۰-۹۷۸-۳۰۰۰۰
 ISBN: 978-600-92430-0-6
 قیمت: ۳۰۰۰۰ ریال

فهرست

- پیشگفتاری از استاد هفت
- دیباجه نه
- پند اول: قدم‌هایی بی‌بازگشت ۱
- بخشی از مناجات در حمد و سپاس خداوند تعالی
- پند دوم: پیامبر ﷺ کلید هر خیر و برکت ۴
- بخشی از مناجات در درود بر رسول خدا صل...
- پند سوم: گنجینه‌ی بی‌انتهای رحمت ۷
- بخشی از دعا برای خود و نزدیکان
- پند چهارم: زلال عطا ۹
- بخشی از دعا در طلب حاجات
- پند پنجم: حامل و غریق گناه ۱۱
- بخشی از دعای هنگام بیماری
- پند ششم: کارزار با شیطان ۱۴
- بخشی از دعای هنگام گفت‌وگو از شیطان
- پند هفتم: لشکر شکست خورده ۱۸
- بخشی از دعای هنگام گفت‌وگو از شیطان
- پند هشتم: چراگاه شیطان ۲۰
- بخشی از دعا برای درخواست اعمال ستوده
- پند نهم: تاج بی‌نیازی ۲۳
- بخشی از دعا برای درخواست اعمال ستوده

- ۲۵..... پند دهم: عطای عافیت.....
بخشی از دعا در طلب عافیت
- ۲۸..... پند یازدهم: سلطانی مقتدر اما دوست داشتنی.....
بخشی از دعا برای پدر و مادر
- ۳۲..... پند دوازدهم: تجارتی سودمند.....
بخشی از دعا برای فرزندان
- ۳۴..... پند سیزدهم: بازیچه‌ی گناه.....
بخشی از دعا در ذکر توبه و درخواست آن
- ۳۷..... پند چهاردهم: تطهیر با عمل نیک.....
بخشی از دعا در ذکر توبه و درخواست آن
- ۳۹..... پند پانزدهم: فرمانروایی تنها و توانا.....
بخشی از دعای پس از نماز شب
- ۴۱..... پند شانزدهم: گریز از گناه و دشمن در راه.....
بخشی از دعای پس از نماز شب
- ۴۵..... پند هفدهم: پرده‌ی عفو.....
بخشی از دعای پس از نماز شب
- ۴۷..... پند هجدهم: چراگاه جهل.....
بخشی از دعای هنگام استخاره
- ۵۰..... پند نوزدهم: حجاب و سد عافیت.....
بخشی از دعا هنگام مشاهده‌ی رسوایی گنهکاران
- ۵۲..... پند بیستم: ضیافت مرگ.....
بخشی از دعا هنگام شنیدن خبر مرگ
- ۵۶..... پند بیست و یکم: بستر کرامت و جویبار رحمت.....
بخشی از دعا هنگام درخواست خطابوشی از خداوند
- ۵۹..... پند بیست و دوم: نزول نور.....

بخشی از دعای ختم قرآن

پند بیست و سوم: نوری که درمان درد است و شاخص همیشگی حق ۶۱

بخشی از دعای ختم قرآن

پند بیست و چهارم: دژی در سایه‌ی بال‌های نورانی قرآن ۶۶

بخشی از دعای ختم قرآن

پند بیست و پنجم: نردبان سلامت ۷۰

بخشی از دعای ختم قرآن

پند بیست و ششم: تطهیر با جاری قرآن ۷۵

بخشی از دعای ختم قرآن

پند بیست و هفتم: کماندار مرگ ۸۰

بخشی از دعای ختم قرآن

پند بیست و هشتم: همنشینی خوب ۸۴

بخشی از دعای وداع با ماه رمضان

پند بیست و نهم: فراق دوست ۸۸

بخشی از دعای وداع با ماه رمضان

پند سی و ام: تطهیر با جاری رمضان ۹۱

بخشی از دعای وداع با ماه رمضان

پند سی و یکم: معدن احسان ۹۳

بخشی از دعای وداع با ماه رمضان

پند سی و دوم: پناهگاه مؤمنین ۹۵

بخشی از دعا در روز عرفه

پند سی و سوم: گرداب فتنه ۱۰۰

بخشی از دعا در روز عرفه

پند سی و چهارم: وادی هلاکت ۱۰۳

بخشی از دعا در دفع حیل‌ی دشمن

- ۱۰۶ بند سی و پنجم: مکر صیاد
بخشی از دعا در دفع حیل‌ی دشمن
- ۱۱۰ بند سی و هشتم: درد گلوگیر
بخشی از دعا در دفع حیل‌ی دشمن
- ۱۱۳ بند سی و هفتم: ابر رحمت
بخشی از دعا در دفع حیل‌ی دشمن
- ۱۱۷ بند سی و هشتم: نردبان عروج
بخشی از دعا در دفع حیل‌ی دشمن
- ۱۱۹ بند سی و نهم: مطلوب آرزوها در سایه‌ی مرگ
بخشی از دعای اصرار بر آستان خداوند
- ۱۲۲ بند چهارم: در بند گناه
بخشی از دعای خضوع و خشوع در درگاه خداوند
- ۱۲۵ کتابنامه

پیشگفتاری از استاد

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام على محمد و آله الطاهرين عليه السلام و اللهم الدائم على اعدائهم اجمعين الى قيام يوم الدين و لا حول و لا قوة الا بالله العلي العظيم.

قلب بنده‌ی بینوا گوهر پر رمز سلوک است که اگر به سلامت آید به سعادت رسد و چون از آفات در امان ماند به آسمان پرگشاید؛ غبار غفلت در مُلک دنیا مکدر این لوح بیضا است و موعظه و پند حکیم مصفا‌ی آن. اگر به تضرع خاکسار شود و به دعا همساز، عالم اسرار را به عیان بیند و رسم عبودیت بینماید.

و اثر آنجاست که مغز دعا و حق موعظه از صاحبان معادن حکمت و مخازن معرفت که به جز پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله و اهل بیت آن حضرت علیهم السلام مصداقی ندارد - صادر شود و در آن قلب که به ولایت مکنون و به عطر ارادت معطر است جای گیرد.

و تو بنگر به صحیفه‌ی سیدالساجدین و قره‌العابدین، حضرت علی بن حسین بن علی بن ابی طالب علیه السلام که لب حکمت الهیه و اصول معارف سماویه را به سبک دعا، از روی حقیقت و مدلول التزام ایجاد کرده است.

آنچه در رساله‌ی حاضر به همت دو فاضل از افاضل حوزه‌ی مبارکه‌ی علمیه منتخب و برای استفاده‌ی عموم به بیان و تبیین محیا شده، گلچینی از گلستان صحیفه‌ی دل‌آرام سجاده است تا آن کس که عبودیت را غایت و تدبیر را مسلک می‌بیند با مرکب تضرع، قلب را سوار راه محبوب علی الاطلاق نماید و هر دم از بدایع لذات معنوی آن به وجد آید و باقی راه را به چراغش بینماید.

اللهم وفقنا للإيمان الكامل و العلم النافع و العمل الصالح بمحمد و آله عليه السلام.

شعبان المعظم ۱۴۳۲

محمد حسین عبدی

دیباچه

بسم الله الرحمن الرحيم

چه بختایمت ای خدای کریم زبان‌ها ز وصف تو باشد عقیم
تو ای آن که امید اهل امید زهر سوی درماند و در تو رسید
درود تو بر احمد خاندان که هستی شرف یافت از نامشان
بدو راه حق را نمودی به ما به دست وی این در گشودی به ما^۱

همان طور که پیامبر جلیل‌القدر اسلام صلی الله علیه و آله فرموده‌اند، بعد از ایشان برای هدایت و نجات باید به قرآن و عترت تمسک جست، چرا که قرآن و عترت میراث رسول اکرم صلی الله علیه و آله میان مسلمین اند و آن دو با هم قرین شده‌اند تا در قیامت کنار حوض کوثر بر پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله وارد شوند^۲. و چرا که اهل بیت نبی خاتم صلی الله علیه و آله مثال کشتی نوح اند که هر کس به آن ره نجات یابد و هر کس به آن ره نیابد هلاک گردد^۳. از این رو، هر که داعیه دار پیروی از پیامبر مصطفی صلی الله علیه و آله است، باید به کلام نورانی ایشان گوش جان سپارد و به داعیه‌ی خویش جامه‌ی عمل بپوشاند، و بر او واجب است که برای

۱. محمد مهدی جلالی شاهرودی، ترجمه منظوم صحیفه سجادیه، ذیل مناجات امام سجاد علیه السلام در طلب توبه (نمایش ۳۱)

۲. مسلم نیشابوری، الجامع الصحیح - فضائل الصحابة - من فضائل علی بن ابی طالب علیه السلام، حدیث شماره‌ی ۴۴۲۵. و أحمد بن حنبل، المسند لاحمد بن حنبل - مسند الأنصار علیهم السلام - حدیث زید بن ثابت عن النبی، حدیث شماره‌ی ۲۰۶۶۷

۳. أحمد بن حنبل، فضائل الصحابة، باب فضائل الحسن و الحسين علیهم السلام

دستیابی به خیر دنیا و آخرت به قرآن و عترت متمسک شود و به دامان ایشان، که جبل الله المتین هستند، چنگ زنند.

پس لازم است کلام الله و کلام اهل بیت علیهم السلام را، که مفسرین کلام الله هستند، بررسی کرد و به آنها گردن نهاد، و خالصانه و با دل و جان به آنان عمل کرد. و برای این منظور، باید با رجوع به منابع دست اولی که سیره و جمیع کلمات پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت ایشان را در خود دارند (منابعی که کمترین اشکالات را داشته و با سندی صحیح و دلالتی قوی حاکی از گنج حکمت و مشیر به راه هدایت باشند) دُرّهای گران بها را صید کرد و دُرّهای حکمت را گشود.

از جمله‌ی این منابع گران سنگ و کنوز باقیه می‌توان به صحیفه‌ی سجادیه‌ی امام زین العابدین علیه السلام اشاره کرد؛ صحیفه‌ای که به حق صحیفه‌ی دل‌های آسمانی است؛ کتابی که سطر سطر آن بر صحیفه‌ی جان، نور جانان می‌افشاند و واژه واژه‌اش در دل محبان، فروغ یزدان می‌نشانند.

صحیفه‌ی سجادیه آهنگ پر طراوت هستی است، نغمه‌ی پرحلاوت نشاط، زمزمه‌ی پر شور عاشقان و نوای دلنشین ساجدان است.

صحیفه‌ی سجادیه زلال حکمت، جاری زیبای معرفت و دریای بی‌کران معنویت است.

صحیفه‌ی سجادیه گلبانگ عاشقانه‌ی عارفان و گل واژه‌ی عارفانه‌ی مشتاقان است؛ دل در زلالش صفا می‌گیرد و جان در پرتو آن جلا می‌یابد.

صحیفه‌ی سجادیه تجلی فروغ قرآن، ظهور حقیقت عرفان و درخشش ژرفای برهان است؛ مجموعه‌ای از معارف ناب

توحیدی، سیره‌ی عرفانی، روش اجتماعی و آداب زندگانی است که حضرت امام زین العابدین علی بن الحسین (علیه السلام) آن را با بیانی شیوا در قالب دعا و در اوج فصاحت و بلاغت انشاء نموده‌اند.

چون آن حجت حق (علیه السلام) در زمان خفقان آموی می‌زیستند، قادر نبودند که معارف حق و سماویه را به زبان محاوره و با وعظ و خطابه به مردمان پیرامون خود منتقل کنند، پس بهترین راه را برای انتقال آن گنجینه‌ی حکمت و اقیانوس اندرز انتخاب کردند و آن کبریت احمر را در قالب دعا برای همگان به یادگار گذاشتند.

اما دعا! دعا دمیدن روح و امید است در کالبد انسان و جامعه؛ ذکر است، خروج از غفلت است، نجات از عذاب است، وسیله‌ی جلب برکت و حضور ملائکه و آشتی با خود است، و دستاویزی برای روی آوردن به خویشتن خویش.

دعا وسیله‌ی اجابت محبوب است، محبوبی که خود فرمود: «ادعونی استجب لکم»^۱، همو که از وعده‌اش تخلف نمی‌کند: «و لن یخلف الله وعده»^۲.

صحیفه‌ی سجادیه، مشتمل بر ۵۴ دعا از اعیان امام سجاد (علیه السلام) بیانگر معارف توحیدی، آداب اجتماعی و روش زندگانی است. این صحیفه، در سنامه‌ی عرفان و نقشه‌ی راه سعادت است که هر کس به مضامین آن عمل کند و با نوای آن همراه شود، خیر دنیا و آخرتش تضمین است.

لکن حیف و دو صد حیف که این گنجینه‌ی بی‌کران الهی آن چنان که باید مورد توجه و تعمق پیروان اهل بیت (علیهم السلام) قرار نگرفته است! پس بر آن شدیم که اقدامی کنیم تا شاید این خورشید فروزان

عقلانیت از پس ابرهای جهل و غبار غفلت خارج شود، و کرانه‌های ژرف و سترگ پند و اندرزش چونان عظمی در میان تابعین اهل بیت علیهم‌السلام افراشته شود و راهنمایی برای نیل به جایگاهی نیکو در دیار باقی باشد.

اما کرانه‌ی این کهکشان، که هادی سالکان لیالی ظلمانی است، چنان وسعتی دارد که توان ما قاصر از آن است تا تمام آن بحر عمیق را بررسی و بطون آن را هویدا کنیم. بدین جهت، فرازهایی از آن طوبای سعادت و درخت معرفت را گلچین کرده‌ایم که حیثیت استعاره‌ای دارند و معقولی را به محسوس تشبیه کرده‌اند تا ما انسان‌ها، که نفسمان باعالم ماده گره خورده و عقلمان از فهم تام و تمام مصالح و مفاسد ناتوان است، با زبان مثال و تشبیه به مفاهیمی ژرف از ژرفای این اقیانوس خرد پی ببریم.

در این مکتوب، قطعاتی از کلام گهربار آن امام همام علیه‌السلام را گزیده‌ایم که دربرگیرنده‌ی مضامین عالی و براهین قاطعه‌اند و همین امر موجب استفاده‌ی عمیق‌تر از پندهای راه‌گشا و کارساز آنها می‌شود. سپس آن فرازها را بررسی کردیم و اندرزهایی ناب از آن استعارات را که هویداکننده‌ی کرانه‌های بی‌کران اقیانوس خرد و عقلانیت‌اند، از آنها بیرون کشیدیم و با عنوان "نکته‌ها و پندها" بیانشان کردیم؛ این پیام‌های گران‌بها و کارساز، گره‌گشای گره‌های زندگانی‌اند و نردبانی تا معبود و حلقه‌ی وصلی به جان جانان.

لازم به ذکر است، با توجه به اینکه غرض این مختصر بیان چهل استعاره از صحیفه‌ی سجادیه‌ی امام زین العابدین علیه‌السلام بوده، در بحث واژگان فقط واژه‌هایی بررسی شده‌اند که در استعاره به کار رفته‌اند. از این رو، استعارات هر فراز متمایز شده‌اند. برای ترجمه‌ی هر واژه و عبارتی نیز به بهترین منابع و جوامع لغت رجوع شده است.

کرانه‌ی بند / سیزده

جوامعی چون العین و صحاح اللغة، که برترین‌های لغت و زبان عرب هستند. و تلاش شده است که ترجمه‌ای روان، در غایت دقت و لطافت، و در قالب نثری گویا و هویدا کننده‌ی معنا ارائه شود.

امید است که خواننده‌ی محترم از این مختصر استفاده‌ی تام برد؛ معارفی از امام همام، زین العابدین و سید الساجدین علیهم السلام را در زندگانی‌اش به کار بندد؛ و منت گذاشته، دعاگوی این دو عبد از عباد الله باشد.

محمد مهدی دانش پژوه - وحید منایخی راد

شعبان المعظم ۱۴۳۲

مشهد مقدس - اردوی تربیتی انصار المهدی (عج)